

BİR KÖPEKTE EZİNOFİLİK ENTERİTİS

Arif Kurtdede* Aziz Arda Sancak** Hikmet Ünsüren**

Eosinophilic enteritis in a dog

Summary: *This survey includes a five year old Maltese dog complaining of the vomiting, diarrhea and weight lose for ten days. Parasitological and bacteriological examinations were negative. Urine and haematological examinations revealed no pathological changes.*

In spite of the application of symptomatic therapy and hypaallergic diet the clinical course of the disease didn't change and eosinophilic enteritis was diagnosed on the basis of the intestinal biopsy performed after the gastrointestinal radiography.

Oral prednisolone was given 5 mg bid. for ten days, then daily 2,5 mg. for seven days and then daily 1,25 mg every other day for seven days. The disease recurred 3 weeks after the commencement of 24 days' prednisolone therapy so that this procedure were repeated and prednisolone was adviced to use 1,25 mg three days interval for all life long. The dog has been still under control. No recurrency and side effects of long-term prednisolone usage were observed up to the date of November 1992.

Özet: *Bu makale 10 gündür kusma, ishal ve zayıflama şikayeti olan beş yaşlı dişi Maltese ırkı bir köpeği içermektedir. Yapılan parazitolojik ve bakteriyolojik muayeneler olumsuz sonuç verdi. İdrar ve kan muayenelerinde patolojik bir değişikliğe rastlanamadı.*

Uygulanan semptomatik sağaltım ve hypoallerjik diyetle karşı hastalığın klinik seyrinde herhangi bir değişiklik olmadı ve eozinofilik enteritis tanısı gastrointestinal radiografi sonrası yapılan bağırsak biyopsisi ile konuldu. Oral

* Doç. Dr., AÜ Veteriner Fakültesi İç Hastalıklar Anabilim Dalı, Ankara

** Araş. Gör., AÜ Veteriner Fakültesi İç Hastalıklar Anabilim Dalı, Ankara

*** Prof. Dr., AÜ Veteriner Fakültesi İç Hastalıklar Anabilim Dalı, Ankara

prednisolon ilk on gün günde iki kez 5 mg, sonraki yedi gün günde bir kez 2.5 mg ve sonraki yedi gün günde bir kez 1.25 mg verildi. Hastalık 24 günlük prednisolon kürünün tamamlanmasından üç hafta sonra nüksetti ve bu nedenle bu prosedür tekrarlandı ve prednisolonun üç gün arayla günlük 1.25 mg dozda ömür boyu kullanılması önerildi. Kasım 1992 tarihine kadar hastada herhangi bir nükse veya yan etkiye rastlanılmamıştır. Hasta halen gözetim altında tutulmaktadır.

Giriş

Eozinofilik enteritis (EE) her ırk ve yaştaki köpeklerde görülebilen, akut veya kronik tekrarlayan ishal, kusma, değişken iştah, sürekli zayıflama ile mukuslu bazan da yağlı, kanlı dışkılama ve bağırsakların mukozasının lamina propria katmanında eozinofilik lökositlerin artışıyla karakterize bir hastalıktır (1, 7, 9, 10). Etiyolojisi köpeklerde tam olarak aydınlatılamamış olup Hayden ve arkadaşları(5) *T. canis* larvalarının visseral göçleri sırasında EE'in ortaya çıkabileceğini belirtmektedirler. Klinik muayenede bağırsaklarda kalınlaşmalara (1, 10), perifer kandaki eozinofil sayısındaki artışlara (1, 6, 7) rastlanabileceği bildirilmekte, hastalığın kesin tanısının bağırsak biyopsisi yapılarak konulabileceği belirtilmektedir (1, 7).

Sağaltımda glukokortikoidlerin kullanımı etkili bir yöntemdir. Bu amaçla prednisolon uygulamasına günlük 2-3 mg/kg dozda 2-4 hafta devam edilmekte hastanın verdiği cevaba göre doz azaltılmakta ve uygulama tamamlanmakta, nüks olursa ömür boyu küçük dozlarda (0, 25-0,5 mg/kg) verilmesi önerilmektedir (1,2,3,7,8,10).

Bu makale köpeklerde kronik kusma ve ishalin nedenlerinden biri olan EE'e seyrekte olsa rastlanması nedeniyle hastalığın klinik tanısı ve sağaltımıyla ilgili gözlemlerin yayınlanmasının ilginç ve yararlı olacağı düşünülmüş olarak hazırlanmıştır.

Materyal ve Metot

Bu makalenin materyalini 5 yaşlı dişi (kısırlaştırılmış) Maltesece ırkı bir köpek oluşturdu. Ankara Üniversitesi İç Hastalıklar kliniğine 08.02.1991 tarihinde kusma ve ishal şikayeti ile getirilen köpeğin anamnez bilgileri alındı. Klinik muayenesi yapıldı, hematolojik muayeneler için (eritrosit ve lökosit sayısı, hemoglobün ve ortalama korpusküler hacim değerleri) 2 ml EDTA'lı kan, idrarın fiziksel, kimyasal ve mikrobiyolojik muayeneleri için idrar, dışkıda parazit ve pro-

tozoon kontrolü için dışkı örnekleri, dışkının bakteriyolojik kültürü için rektal ekuviyon alındı. Hematolojik muayeneler Contraves Digicell 3100 h ve Contraves 4100 cihazında belirlendi. İdrar ve dışkı muayeneleri A.Ü. Vet. Fak. İç Hastalıklar laboratuvarında, dışkının bakteriyolojik kültürü aynı fakültenin Mikrobiyoloji Anabilim Dalında yapıldı.

Gastroenteritisin semptomatik sağaltımı amacıyla Laktatlı Kınger solüsyonu (Haver, 100 ml'de Sodyum Laktat 0,31 gr, NaCl 0,03 gr, CaCl₂ 0,02 gr, injeksiyonluk su q.s.) sabah akşam 200 er ml iv., B vitamini kompleksi (Roche, Berovit-B₁₂, 1 ml'de B₁ 5 mg, B₂ 2 mg, B₆ 2 mg, B₁₂ 4 mg, Nikotinamid 20 mg, D-. Panthenol 10 mg). günde bir kez 5 ml sc, Kloramfenikol (DİF, Venikol, 0.2 gr/ml) günde bir kez 0.5 ml im. uygulandı.

Sağaltıma 5 gün devam edildi. Daha sonra Amerika'nın Maryland eyaleti Baltimore kentinde bulunan Alexandria Animal Hospital'da köpeğin özafagus ve bağırsağının baryumlu radiografisi çektilirdi ve mide-bağırsak biyopsisi yaptırıldı. Biyopsi sonucu eozinofilik enteritis tanısı konulan köpeğe prednisolon uygulanmasına karar verildi. Bu amaçla prednisolon tablet (Delta-Cordef, 5 mg / tablet, Upjohn) on gün günde iki kez 5'er mg, sonraki yedi gün günde bir kez 2.5 mg, sonraki yedi gün gün aşırı günde bir kez 1.25 mg oral uygulandı. Köpeğe bu kür sırasında tavuk, koyun eti ve pirinçten oluşan gıdasının püre halinde verilmesi önerildi. Bu prednisolon kürünün tamamlanmasından üç hafta sonra hastalık nüks ettiği için uygulamanın tekrarlanması ve ömür boyu üç günde bir 1.25 mg prednisolon verilmesine karar verildi. Hasta halen izlenmektedir.

Bulgular

A.Ü. Veteriner Fakültesi İç Hastalıklar Kliniğine kronik kusma ve ishal şikayeti ile getirilen köpeğin on gündür gıdasını parça halinde aldığıında beslenmeden hemen sonra kustuğu, püre halinde aldığıında ise beslenmeden 20-30 dakika sonra kustuğu, çıkarılan mide içeriğinin sindirilmemiş gıda ve mukustan oluştuğu anemnezden öğrenildi. Ayrıca köpeğin günde 2-3 kez mukuslu kanlı ve hafif yağlı dışkıladığı, flatusun varlığı, tenesmusun bulunmadığı anlaşıldı.

Kliniğe getirildiğinde 5 kg canlı ağırlığında bulunan köpeğin hastalık nedeniyle biraz zayıfladığı hayvan sahibinden öğrenildi.

Hayvanda solunum, nabız sayısı ve beden ısısının normal sınırlar içerisinde olduğu belirlendi. Dışkı muayenesinde, herhangi bir parazit yumurtasına ve protozoa'ya rastlanmadı. Dışkının bakteriyolojik kültüründe patolojik bir etken üretilmedi. İdrar muayenesi ile (idrarin açık renkli berrak, asit reaksiyonda olduğu, glukoz, safra renkli maddeleri ve albuminin bulunmadığı, mikroskopik olarak 1-2 lökositin varlığı belirlendi) hematolojik muayenelerde (hematokrit % 51.7, total eritrosit $7.41 \cdot 10^6$ /mm³, total lökosit $9.2 \cdot 10^3$ /mm³, hemoglobin 17.9 g/100 ml, ortalama eritrosit hacmi 69 mcm³) patolojik değişikliklere rastlanılmadı. Klinik ve laboratuvar bulgularına göre gastroenteritis tanısı konulan hastaya semptomatik sağaltım uygulandı. Uygulamanın beşinci gününde şikayetlerin ortadan kalkmadığı görüldü. Veterinary Radiology and Diagnostic Imaging Service Inc. 12.4.1991 tarih ve 22069 sayılı raporlarında hastanın çekilen baryumlu mide-bağırsak radiografisinde mide mukozasının düzgün olmadığı, ince bağırsak duvarının kalınlaştığı ve villusların ödemli olduğu bildirildi. Veterinary Diagnostic Services, Division of Maryland Medical Laboratory Inc'in 12.05.1991 tarih ve M 91007799 sayılı raporlarında hastanın yapılan mide-bağırsak biyopsisinde midenin lamina propriyasındaki lenfosit ve plazmosit hücrelerinin arttığı, ince bağırsağın lamina propriyasında eozinofil lenfosit ve plazmosit hücrelerinden ibaret bir infiltrasyonun bulunduğu ve hastalığın orta derecede kronik eozinofilik enteritis olduğu belirtildi. Hastaya 24 günlük prednisolon kürü uygulamasının ilk iki-üç günü içinde şikayetler azaldı ve sonrasında da ortadan kalktı. Tedavinin tamamlanmasından üç hafta sonra ve hipoallerjik gıdanın verilmesine rağmen hastalık nüks etti ve bir prednisolon kürü daha uygulandı ve hastanın ömür boyu küçük dozlarda prednisolon kullanması uygun görüldü. Üç günde bir uygulanan 1.25 mg oral prednisolonun halen izlenmekte olan hayvanda bugüne kadar (Kasım 1992) klinik, patolojik bir bozukluğa yol açmadığı görüldü.

Tartışma ve Sonuç

Köpeklerde EE'in kronik kusma ve ishale neden olduğu (1, 7, 10) etiyojisinde *T. canis* larvalarının önemli rol oynadığı bildirilmektedir(5). Bunun yanısıra bu hastalığa insan hekimliğinde alerjik ve immunolojik mekanizmaların da neden olabileceğinden söz edilmektedir (10). Bu makalede EE. tanısı konulan köpeğin dışkı muayenesinde *T. canis* yumurtalarına rastlanılmadı. Anamnez bilgilerinden hayvan-

ın son zamanlarda değişik bir gıda almaması ve hastalık başladıktan sonra hipoallerjik bir diet uygulandığı halde şikayetlerin devam etmesi Easley (3)'in bildirimine benzer olarak hastalığın allerjik kökenli olamayacağı kanısını uyandırdı. Hastada EE'in tanısı araştırmacıların bildirimlerine uygun olarak (1, 6, 7, 8, 10) bağırsak biyopsisinde doku katmanlarında eozinofil lökosit birikiminin görülmesi ile konuldu. Tanının konulmasından sonra literatür bilgilerin ışığında (3, 7, 8, 9) uygulanan prednisolon kürünün başarılı sonuç verdiği izlendi. Sağaltımın tamamlanmasından üç hafta sonra görülen nüks nedeniyle aynı kür tekrarlandı ve üç günde bir 0.25 mg/kg günlük oral prednisolon uygulamasına araştırmacıların önerileri doğrultusunda (2, 7, 10) ömür boyu devam edilmesine karar verildi. Calvert ve Cornelius (2)'un 0.5 mg/kg günlük prednisolonun uzun süreli uygulamalarının klinik-patolojik bir etkiye neden olmayacağı bildirimlerine benzer olarak üç günde bir 0.25 mg/kg günlük oral prednisolon verilen bu köpekte uygulamanın başlatılmasından beş ay sonrasına kadar herhangi bir klinik, patolojik bulguya rastlanılmadı.

Sonuç olarak A.Ü. Veteriner Fakültesi Kliniklerine getirilen köpeklerde askarit invazyonlarına sıkça rastlanıldığı klinik kayıtlarından anlaşılmaktadır. Köpeklerdeki EE'in etiolojisinde *T. canis* larva göçlerinin önemli rol oynadığı bildiri (5) göz önünde tutulduğunda kronik ishal ve kusma şikayetleri bulunan askaridiosisli veya yakın zamanda askaridiosis sağaltımı uygulanmış köpeklerde EE'in gelişip gelişmediğinin araştırılmasının yararlı olacağı kanısındayız. Ayrıca EE'nin erken döneminde prednisolon sağaltımının daha hızlı ve etkili sonuç vereceği bildiri de (10) dikkate alınacak olursa kronik ve tekrarlayan ishal, mukuslu ve kanlı dışkılama, kusma ve zayıflama şikayeti ile getirilen hasta köpeklerin EE bakımından muayene edilmesinin uygun olacağı kanısına varıldı.

Kaynaklar

1. **Anderson N.V.** (1977). *The malabsorption syndromes* p. 930-969. Ed. Kirk, R.W. In "Current Veterinary Therapy VII, Small Animal Practice" W. B. Saunders Company, Philadelphia.
2. **Calvert, C.A. and Cornelius, L.M.** (1990). *Avoiding the undesirable effects of glucocorticoid hormone therapy.* Vet. Med., 85(8): 846-856.
3. **Easley, J.R.** (1972). *gastroenteritis and associated eosinophilia in a Dog.* J.A.V.M.A., 161 (9): 1030-1032.

4. **Finco, D. R., Duncon, J.R., Schall .W.D., Hooper, B.E., Chandler, F.W. and Keating, K.A.**, (1973). *Chronic enteric disease and hypoproteinemia in 9 dogs*. J.A.V.M.A., 163, 262-271.
5. **Hayden, D.W.** (1973). *eosinophilic gastroenteritis in German Sheperd dogs and It's relationship to visceral larva migrans*. J.A.V.M.A., 162 (5): 379-383.
6. **Legendre, S.M. and Krehbiel, J. D.** (1973). *Eosinophilic enteritis in a chesapeake bay retriever*. J.A.V.M.A., 163, 258-259.
7. **Merritt, A.M.** (1980). *Small Intestinal Diseases*. p. 511-512, Ed. Anderson N.V., In "Veterinary Gastroenterology", Bailliere Tindal, London.
8. **Naoyuki, I, Seichi, H. and Seichi, K.** (1987). *Eosinophilic enteritis in a dog*. Companion Animal Practice-Gastroenterology, 29-32.
9. **O'Brien, S.** (1989). *Eosinophilic enteritis in a Irish Setter dog*. Can. Vet. J., 30, 972.
10. **Sherding, R.G.** (1989). *Disease of the small bowell*. p. 1362-1362. Ed. Ettinger S. J., In "Textbook of Veterinary Internal Medicine-Diseases of the dog and cat," W.B. Saunders Company, Philadelphia.